

Stanowisko 5 - Bunkry i schrony

Na początku lat trzydziestych rozpoczęto budowę fortyfikacji wchodzących w skład linii umocnień zwanych umownie Pozycją Środkowej Odry (niem. *Oderstellwtg*). Budowa tych fortyfikacji była przejawem nowej koncepcji obronnej Niemiec, zakładającej obronę newralgicznych części kraju w oparciu o przeszkody naturalne i linearnie przebiegające budowle fortyfikacyjne. Dolny Śląsk z dobrze rozwiniętą siecią rzek, z których Odra stanowiła poważną przeszkodę w prowadzeniu operacji wojskowych, miał być według niemieckich strategów zabezpieczony w pierwszej kolejności. Na bazie istniejących fortyfikacji Głogowa i Wrocławia postanowiono wybudować umocnienia wzdłuż środkowego biegu rzeki.

Budowę umocnień nad Odrą rozpoczęto w roku 1928 i prowadzono ją z przerwami do 1939 r. Wybudowano łącznie kilkaset obiektów, często o nowatorskich rozwiązaniach konstrukcyjnych. Schrony bojowe uzupełniano obiektami biernymi. Przeznaczono je dla jednostek wojskowych mających obsadzać umocnienia polowe. Były to obiekty wieloizbowe przeznaczone do odpoczynku i spania. W 1936 r. kontynuowano prace, budując kolejne schrony, zarówno bojowe jak i bierne. Kolejne dwa lata charakteryzowały się spowolnieniem prac. Dopiero przygotowania do ataku na Polskę spowodowały ich intensyfikację na wybranych odcinkach. Dobudowano kolejne obiekty i postawiono wieże obserwacyjne dla artylerii.

Walory obronne Bytomia Odrzańskiego i jego okolic dostrzeżono już na początku budowy Pozycji Odrzańskiej. Pierwsze prace fortyfikacyjne rozpoczęto prawdopodobnie już w 1930 r. Poprzedziły je oczywiście dogłębne studia terenowe. Po załatwieniu formalności związanych z wykupem gruntu przystąpiono do budowy pierwszych schronów. Wykonawcami najczęściej były prywatne firmy budowlane, wszystkie materiały budowlane i wyposażenie dostarczał sztab saperski. Teren wokół placów budowy otaczano ogrodzeniem i przystępowano do budowy. Po zakończeniu prac schrony wyposażano w podstawowy sprzęt i maskowano. Większość prac budowlanych wokół Bytomia zakończono w 1937 r.

O funkcji Bytomia Odrzańskiego w systemie obronnym świadczy liczba wybudowanych schronów. Łącznie w obrębie miasta i najbliższej okolicy wybudowano ponad trzydzieści żelbetowych schronów. Zainteresowanie czynników wojskowych Bytomiem nie kończyło się tylko na włączeniu go w system fortyfikacji odrzańskich. Dogodne położenie miasta oraz jego port umożliwiały również przeprowadzanie manewrów wojskowych. W okresie poprzedzającym wybuch wojny, na terenie miasta odbywały szkolenia jednostki saperskie. Ćwiczenia obejmowały głównie przerzucanie przez Odrę mostów pontonowych. Uczestniczący w manewrach żołnierze kwaterowali w domach mieszkańców.

(źródło: Tomasz Andrzejewski, Krzysztof Motyl CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW „ODERSTELLUNG” W REJONIE BYTOMIA ODRZAŃSKIEGO)